

Fåglar i Blekinge

Nr 3-4 – 2024, Årgång 60

Blekinges Ornitologiska Förening

Redaktion

Tony Svensson, Björkenäsvägen 15, 373 75 Jämjö

Ansvarig utgivare

Niclas Wahlgren, Garpenvägen 71, 37365 Hasslö, 0708 261140

Fåglar i Blekinge utges av Blekinges Ornitologiska Förening och utkommer med fyra nummer per år. Fr.o.m. 2021 blir det två tryckta utskick samt två digitala nummer, publicerade på klubbarnas hemsidor. Under åren 1964-84 utgavs *Fåglar i Blekinge* av Karlskrona Ornitologiska klubb.

Styrelse

Ordförande

Niclas Wahlgren, Garpenvägen 71, 37365 Hasslö, 0708 261140

Kassör

Björn Ericsson, Holmsjövägen 75, 373 37 Holmsjö, 070 3025652

Sekreterare

Vakant för närvarande

Ledamöter

Linus Almqvist, Hantverkaregatan 29, 371 35 Karlskrona, 0733 164765

Ulf Oscarsson

Tony Svensson, Björkenäsvägen 15, 373 75 Jämjö, 0733 501058

Medlemsavgifter 2025

BOF 150 :- 365-2526

VBOF 200 :- 365-2468

KOK 150 :- 479678-5

Ungdomar under 18 år: 75 :-

Familjemedlemmar: 25 :-

Storspoven i Ledja

Landskapets minnen – eller – hur länge kan växter och djur finnas kvar i ett förändrat landskap?

Text och foto (om inget annat anges): Ulf Lundgren

Ett av mina tidiga ornitologiska minnen är från början av 1960-talet. Jag hade en vårmorgon fått följa med min slöjdlärare, Lasse Pettersson, till de utdikade områdena kring Lyckebyån i norra delen av Rödeby kommun. Jag kan ha gått i femte eller sjätte klass och Rödeby var ännu en egen kommun.

Vårt främsta mål för dagen var att höra och uppleva orrspel, vilket vi också gjorde. Jag har inga anteckningar från vår utflykt, men i vissa delar har jag fortfarande en klar minnesbild; som den när en storspov började sitt drillande spel på maderna bakom en lada i Ledja.

Numera ser vi i Blekinge bara storspovar under sträckperioderna.

Foto: Tony Svensson

Sjösänkningen

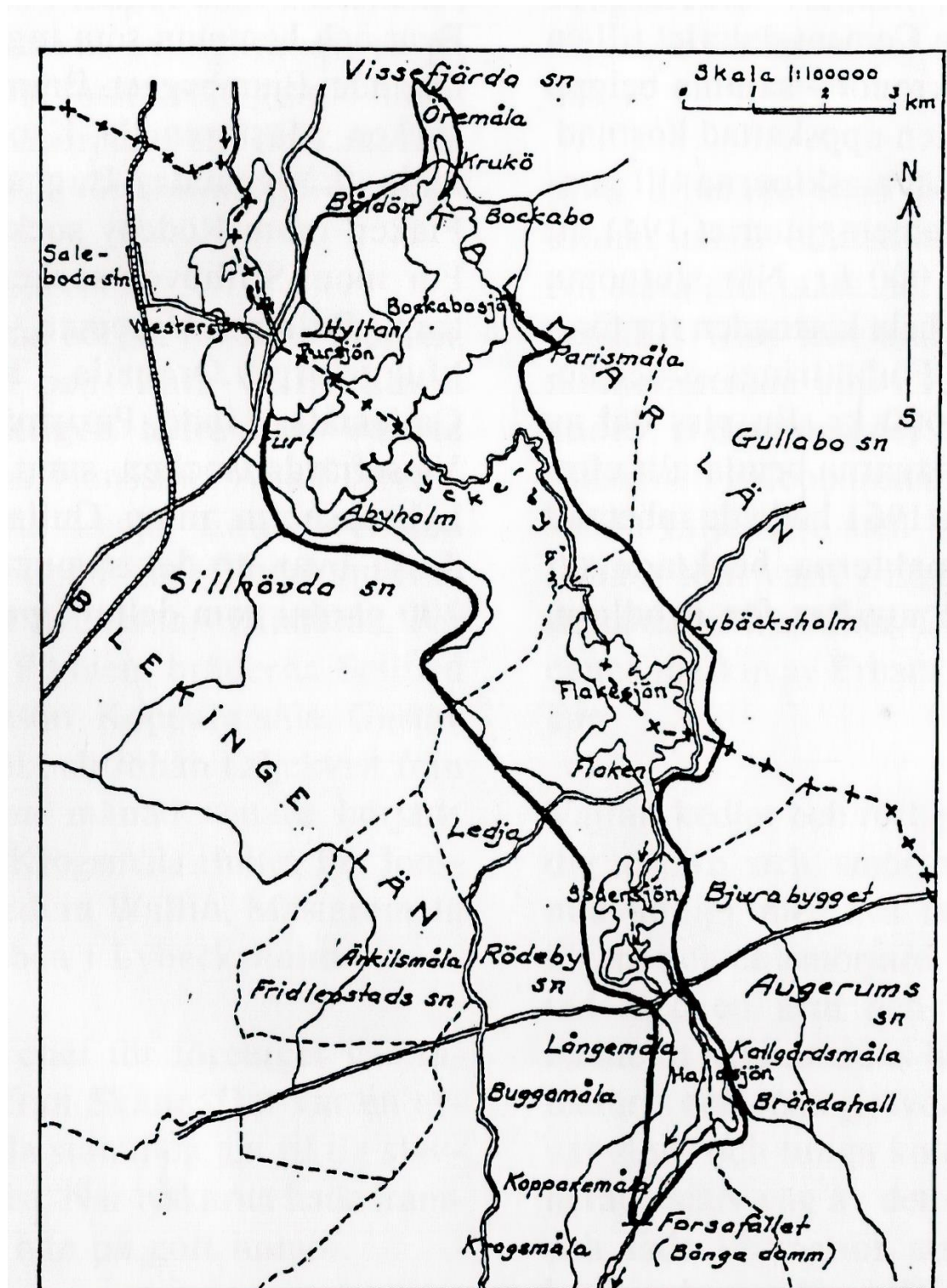
Sänkningen av fem större sjöar på en sträcka av 17 km längs Lyckebyån på gränsen mellan Småland och Blekinge påbörjades i augusti 1939 – bara några dagar före andra världskrigets utbrott. Genom att sänka vattennivån i Fursjön, Bockabosjön, Flakesjön, Södersjön och Hallasjön, samt ett stort antal andra småvatten, hoppades man vinna upp emot 2000 tunnland ny odlingsmark.

En natt på sensommaren 1943 tappades Flakesjön på nästan allt sitt vatten när den sista klacken grävdes bort. Två år senare, på försommaren 1945, tappades vattnet i Bockabosjön. När den sista bikanalen grävts 1951 var projektet fullbordat (Petersson 1997).

Engagemanget i bygden var stort. Även mina föräldrar cyklade från Rödeby för att på 1940-talet hjälpa till med potatisplockning hos bonden Per Larsson i Flaken.

Vid vägen mot Parismåla anlades två mönstergårdar, kallade Åbyholmmsgårdarna, av Lantbruksnämnden (eller kanske var det Hushållningssällskapet?). Gårdarna blev ett populärt utflyktsmål under en tid på 50-talet. Bland annat hade man lösdrift för mjölkkena, vilket var en nymodighet. Även jag var där på en söndagsutflykt med föräldrarna.

När jag hörde, och såg, storspoven i Ledja så hade det alltså gått två decennier sedan Flakesjöns – som var den sjö som tidigare funnits vid Ledja – sänkning. Där sjön hade legat fanns mest slyskog av björk och vide och en tuvig betesmark.

Nils Dackes fiskevatten

På 1500-talet var detta Nils Dackes hembygd. År 1536 sköt han en av Gustav Vasas fogdar, på Norra Lindön. Resten är en del av svensk historia. Enligt legenden blev Dacke skjuten av Gustavs knektar i Rabbe söder om Ledja sex år senare, och därefter släpad till Kalmar.

Under Dackes tid och långt senare var fisket i Lyckebyån, och de sjöar som ån rann igenom, betydelsefullt och en viktig del av folkets försörjning. Dacke hade t.o.m. en dispyt med danskarna söder om gränsen om rätten till fisket i Flakesjön; Något som han själv ansåg sig ha ensamrätt till (Petersson 1966).

I samband med sjösänkningarna har man hittat s.k. fiskegårdar. *”Fiskegården var en slags inhägnad. Man packade ris i mellan dubbla rader av stolpar eller störar. Några gluggar lämnades där man satte mjärdar tillverkade av käppar. När det var högvatten kom fisken in i gården. När vattnet sjönk på sommaren sökte fiskarna sig ut genom gluggarna och fastnade i mjärdarna.”* (Petersson 1997).

Bland annat fångade man gädda, lake och ål. Ål fångades både med ”ålakistor” och ryssja. ”Ålavärman” var en plats där ålar fångades. Om öring eller lax kunde vandra ända hit upp är mig obekant, men helt omöjligt är det inte att så kunde ske innan dammar anlades nedströms i Lyckebyån.

I Bockabosjön fanns ännu på 1930-talet en man som fick mycket fisk genom att dra not. Han var också en stark motståndare till sjösänkningsföretaget.

Fisket var således något som fanns på minussidan när man skulle bedöma nyttan av sjösänkningen. Detta och övriga naturvärden vägde dock lätt i jämförelse med all den mat som man hoppades kunna odla på den blottlagda sjöbotten.

Fågellivet före sjösänkningen

Om fågellivet skriver Sven Petersson i sin bok om Lyckebyåns utdikning: *”Det var ett rikt fågelliv i ån och sankmarkerna omkring. Storspovens karaktäristiska läte hördes lång väg. Den var mycket vanlig på maderna där den hade sitt rede på marken. Den kallades aldrig annat än ”mahök”. Dess rätta namn kände vi inte till”.*

På de vidlyftiga sankmarkerna fanns massor av gräsänder. När andjakten startade den första augusti – och tidigare! – *”knallade det så att man kunde tro att dackefejden hade börjat igen”.* Man fångade även andungar innan de kunde flyga och anddrakar sköts när de hade gjort sitt och honorna låg på ägg.

”Man var inte så noga, varken med tillåtna jakttider eller var man jagade. Alla jagade överallt. Man tyckte att jakten tillhörde allemansrätten. Skogsfågel sköts på våren, på orrarnas och tjädrarnas spelplatser. Långt innan morkullorna var lovliga kunde man höra bösskott eka i skogsbackarna.” (Petersson 1997)

Orren

Länge var Ledja, och även Bockabosjön, en säker plats om man ville lyssna till orrspel. Det gick inte att undgå att höra orrbubbel om man under våren rörde sig längs vägen mot Parismåla eller besökte det i mitten av 1980-talet nybyggda fågeltornet i Åbyholm.

1978 gjorde jag en sammanställning av en enkät som ställts till Blekinges älgjägare om förekomsten av orre och tjäder inom respektive älglicensområde (Lundgren 1979). Bakom enkäten stod den dåvarande engagerade länsjaktvårdaren Stig Karlström och ornitologen Thomas Nilsson. Enligt svaren på enkäten så fanns det vid den tiden 65 spelplatser för tjäder och 86 orrspel i Blekinge. Tätheten av skogshöns varierade – naturligt nog – stort inom de olika älglicensområdena. För tjädern mellan 0 och 14,7 tjädrar per 1000 ha och för orren mellan 0 – 21,1. Högsta tätheterna för tjäder fanns i Tvings socken och för orren i Sillhövda socken.

Jag gjorde en uppföljning av enkäten genom att kontakta flertalet uppgiftslämnare på uppdrag av länsstyrelsens naturvårdsenhet. Jag kunde då lokalisera närmare 20 spelplatser för tjäder. För orren gjordes ingen motsvarande exakt lokalisering. Den kunde ju ändå höras nästan varsomhelst i skogsbygden... Så var det då. Numera hörs ingen orre i Ledja. Och knappast heller på någon annan plats i Blekinge.

Ett av de sista orrspelen som sågs vid Ledja.

Foto: Tony Svensson

Inte heller mahöken kan man längre räkna med att få höra på någon häckningsplats i länet.

Målsättningen att man skulle få många tunnland ny odlingsmark genom sjösänkingsföretaget blev långt ifrån uppnådd. Vinsten kom främst att bli en mer produktiv skogsmark där man kunde odla gran.

Något som man säkerligen inte hade räknat med när sjösänkningen planerades var den försämrade kvalitén på Karlskronas dricksvatten som skulle uppkomma många decennier

senare. Att klimatet skulle kunna komma att förändras, och att sjöarnas buffringsförmåga skulle behövas vid framtida kraftiga regn – eller som vattenreservoarer vid torrperioder, fanns inte i någons föreställningsvärld.

Men vi bör trots allt inte vara fördömande mot dem som planerade och beslöt om sjösänkingsföretaget. Även om det fanns röster emot projektet så var det säkert en allmän uppfattning bland befolkningen att det var något som var till övervägande delen var till gagn för folket och bygden.

Den lärdom man kan dra av Lyckebyåns sjösänkingsföretag är att vi inte får stirra oss blinda på de fördelar som man hoppas vinna av det som vi företar oss i naturen. Och ödmjukt acceptera att det kan finnas nackdelar som vi inte kan förutse.

Källor:

Lundgren, U. 1979. Tjäder och orre i Blekinge. Fåglar i Blekinge 1978 s. XXII – XXIX.

Petersson, Sven. m.fl. 1996. Flaken. Historisk gård i gränsbygd.

Petersson, Sven m.fl. 1997. Lyckebyåns utdikning i ett 50-årigt perspektiv.

Till vänster ett skrangligt fågeltorn byggt av ornitologer på smålandssidan av Bockabosjön på 1970-talet. Till höger det nybyggda fågeltornet i Åbyholm vid mitten av 80-talet.

Bron över Lyckebyån söder om den tidigare Flakesjön.

Den rätade Lyckebyån norrut från Flakebron.

Höjdpunkter från vintermatningarna

Text och foto): Tony Svensson

Här kommer ett litet axplock med bilder från vintermatningarna i Sibbaboda och Dragda. Jag brukar ägna en del tid under vinterhalvåret med att besöka matningarna, speciellt när det inte finns så mycket fåglar längs kusten att fotografera.

Att sparvhöken kommer fram och sätter sig på matningen tillhör ovanligheterna!

Vid matningen i Dragda har jag gjort en minidamm som fåglarna gillar

Steglits i härligt höstljus!

Ilsken nötskrika samma dag.

Vid matningen i Sibbaboda är tofsmesen och svartmesen två karaktärsfåglar.

Hit kommer också den näpna stjärtnesen om det bjuds på talgbollar

Vill du veta hur jag utformade min stora matning (i Dragda) med gömsle och minidamm kan du kika på länken nedan. Där finns ytterligare länkar till bygget och till många vinterbesök vid matningen.

https://www.naturreportage.se/naturfoto_sydest/aktuellt/Historien%20om%20min%20stora%20feta%20vintermatning%20_pdf.pdf

Ny örnräkning fr.o.m. 2025

Text och foto): Tony Svensson

Fr.o.m. 2025 kommer örnräkningarna att se lite annorlunda ut.

Nästa örn örnräkning kommer som sagt att se annorlunda. Detta p.g.a. de senaste årens dåliga deltagarantal. Nu gör vi om upplägget så att man själv kan välja hur länge man vill vara ute och på vilken dag (lördag eller söndag).

Man behöver inte heller anmäla sig till mig (Tony) men däremot så är det nödvändigt att man registrerar ett konto på artportalen där nu alla obsarna läggs in.

Alla örnobsar som sedan hamnar på artportalen och där obstiden ligger mellan kl. 9-12 de två aktuella dagarna (se programmet) kommer sedan att räknas in i statistiken.

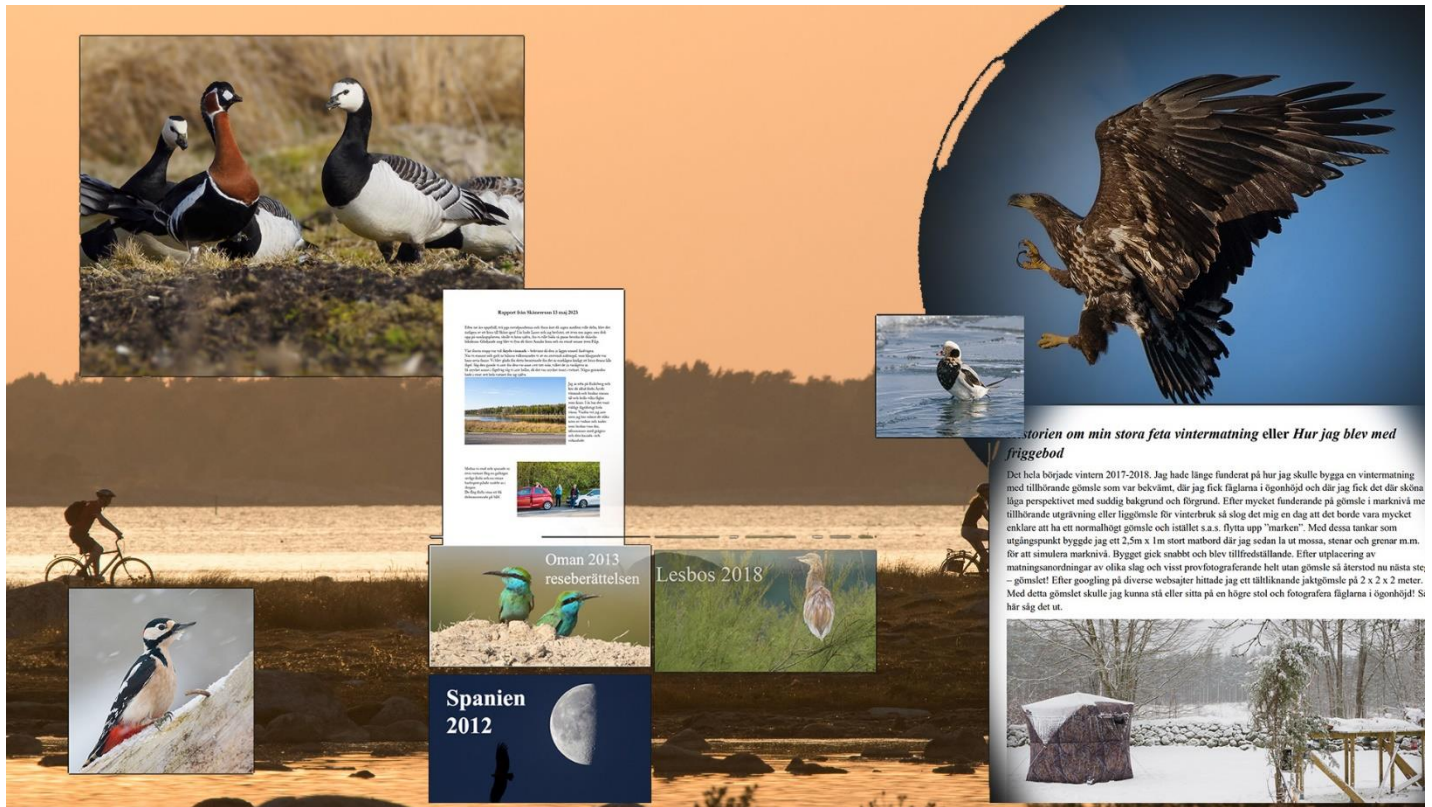
Du ska helst också registrera ålder och ev. flygriktning samt förstås alltid plats där örnen sågs. Du har också möjlighet att ladda upp bilder till dina obsar vilket kan hjälpa om du t.ex. är osäker på ålder.

Vi hoppas att på detta sätt kunna få en bättre bild av hur många örnar vi har i Blekinge vid tiden för räkningen. Nu första året med det nya sättet blir det lite av ett test och eventuellt kommer vi att finslipa metodiken lite inför örnräkningen 2026.

KOK kommer också ha ett inomöte dedikerat till artportalen och hur man använder den (se program). Även om detta möte ligger efter örnräkningen 2025 så är det nog ett värdefullt möte för de som ännu inte registrerat något konto på artportalen.

Material sökes till Fåglar i Blekinge

Text och foto: Tony Svensson

Nu söker vi material till kommande nummer av vår tidning. Det kan vara allt från resereportage, bilder från roliga obsar eller minnesvärda utflykter, reportage om inventeringar eller bara lite kåserier med eller utan bilder. Ligger du på gammalt material som har åldrats med värdighet kan det också vara intressant, allt är av intresse!

Du behöver inte ens bildbehandla dina bilder eller korrekturläsa dina texter, det fixar redaktionen om det behövs.

Hjälp oss att fylla vår tidning med material som kan vara intressant för alla eller bara några.

Skicka helst dina bilder separat även om du infogat dem i ett dokument också. På så sätt kan vi optimera bildkvaliteten på dina publicerade alster.

Nr 2-25 blir ett tryckt nummer och 3-4-25 blir digitala nummer.

Är du intresserad av att vara med i redaktionen så hör av dig till Tony

/Redaktionen

Styrelse för KOK 2024

Hemsida: kok-torhamn.se

Ordförande

Linus Almqvist, Hantverkaregatan 29, 371 35 Karlskrona, 0733 164765

Kassör

Björn Ericsson, Holmsjövägen 75, 373 37 Holmsjö, 0703 025652

Sekreterare

Christina Sandin, Kyrkogatan 8B, 371 32 Karlskrona

Ledamöter

Lars Göransson, Åby, 373 02 Ramdala, 0455-41969

Tony Svensson, Björkenäsvägen 15, 373 75 Jämsjö, 0455-525 15

Niclas Wahlgren, Garpenvägen 71, 373 65 Hasslö, 0708 261140

Annika Annemark, Ytterön 703, 370 42 Karlskrona

Styrelse för VBOF 2024

Hemsida: vbof.se

Ordförande

Ulf Oscarsson - ordforande@vbof.se

Kassör

Jan-Åke Karlsson - kassor@vbof.se

Sekreterare

Peter Lundgren - sekreterare@vbof.se

Övriga Ledamöter

Eva Hofflander

Ingrid Eriksson

Johan Wolgast

Jonas Möller

Utklippans Fågelstation

Utklippans fågelstation bedriver fågelstudier på Utklippan. Intresserade, som vill arbeta med ringmärkning, kan boka plats genom att kontakta Rolf Larsson, Pl 680A Flyet, 373 00 Jämsjö, 0455-502 20

Regionala rapportkommittén i Blekinge

Observationer av intressanta fåglar rapporteras till Artdatabankens internetbaserade system *Artportalen* <http://artportalen.se/birds/default.asp>

Kallelse till årsmöte

för Karlskrona ornitologiska klubb, KOK, söndagen 2 mars 2025 kl. 15:00 i Studieförbundet Vuxenskolas lokaler i korsningen Ronnebygatan-Drottninggatan.. Välkommen!

Kallelse till årsmöte

för Västblekinges Ornitologiska Förenings. Onsdagen den 12 mars 2025 kl. 19:00 på Munkagården i Karlshamn. Efteråt fika och gemenskap med fågelsnack om fågel och vad som komma skall.

Kallelse till årsmöte

för Blekinges ornitologiska förening, BOF, söndagen 2 mars kl. 15:00 i Studieförbundet Vuxenskolas lokaler i korsningen Ronnebygatan-Drottninggatan.. Välkommen!

Vinter och vårprogram för VBOF 2025

Innemöten hålls på Munkagården i Karlshamn kl. 19:00

Mer detaljer kring exkursioner kommer allt eftersom på hemsidan **www.vbof.se** och Facebook gruppen - **Västblekinges Ornitologiska Förening**.

8 jan	Innemöte - innehåll kommer på Facebook och hemsidan.
Munkagården kl. 19:00.
1-2 febr.	Kommunkampen 2025
Deltag i din hemmakommun och försök se så många arter som möjligt. Anmälan till VBOF senast 30 januari
12 febr.	Innemöte - ” Australien i ord och bild ” Leif Håkansson tar oss med till denna avlägsna kontinent.
Munkagården kl. 19:00 och fika efteråt.
12 mars	Innemöte – Årsmöte med förhandlingar och bildvisning.
Munkagården kl. 19:00 och fika efteråt.
9 april	Innemöte - innehåll kommer på Facebook och hemsidan.
Munkagården kl. 19:00 och fika efteråt.
14 maj	Innemöte ute på någon lokal med fågel. Samling på plats som bestäms

Exkursioner kommer att läggas till efter nyår med ugglor, vårfåglar och andra spännande fåglar och lokaler.

Vinter och vårprogram för KOK 2025

Innemöten kl. 15.00 i Studieförbundet Vuxenskolas lokaler i korsningen Ronnebygatan-Drottninggatan.

26-27 januari **Örnräkning:** Ansvarig Tony Svensson. Kl. 9-12, Rapportera in alla observerade örnar med tidpunkt och ev. flygriktning på artportalen.

1-2 februari **Kommunkampen 2025**

Deltag i din hemmakommun och försök se så många arter som möjligt. Anmälan till VBOF senast 30 januari

Samtliga arrangemang nedan ÄR i samarbete med Vuxenskolan

- 2 februari **Innemöte kl. 15.00 – 17.00. Artportalen.** Vi går igenom en del nytt om hur man rapporterar in fynd samt bildvisning av några vanliga arter. Ansvarig Niclas Wahlgren
- 2 mars **Årsmöte:** Årsmöte för KOK och BOF Kl. 15.00 på Studieförbundet Vuxenskolan. Ingen föreläsning efter men fika och fågelprat!
- 29 mars **Ejderskådning Uttorp, kl. 07.00 – 12.00.** Ansvarig Linus Almqvist / Annika Annemark
- 6 april **Innemöte kl 15.00 – 17.00. Fåglar i Bulgarien.** Christer Rådne visar bilder och berättar om sin fågelresa till Bulgarien sommaren 2024.
- 12 april **Våtmarker i vår närhet, kl. 08.00 – 13.00.** Vi åker till några av våra fina våtmarkslokaler i vår närhet. Samling vid Citygross kl. 08.00. Vi samåker i möjligaste mån. Ansvarig: Linus Almqvist och Christina Sandin.
- 4 maj **Exkursion (heldag) till Listersjöarna samt Åsnen (södra delen).**
På denna exkursion lämnar vi havets fågelliv för att skåda de arter som finns i insjöar. Vi gör ett första stopp vid Listersjöarna och ser vad de har att bjuda på i fågelväg. Därefter fortsätter vi till Åsnen. Här kan vi bl.a. skåda häckande fiskgjuse samt en hel del andra sjöfåglar och säkert några ”landlevande” också.
Samling vid Citygross kl.08.00. Exkursionen ersätter innemöte. Ansvarig: Linus Almqvist och Christina Sandin.
- 17 maj **Exkursion (heldag). Ottenby Öland samt nordöstra delen av Blekinges kust.** Vi styr kosan till Öland och Ottenby där det helt säkert bjuds en hel del trevlig i fågelväg. Samling vid möbelaffären Svenska Hem (mittemot Circle K) kl. 07.00. Läs mer på hemsidan
- 3 alt,4 juni Kvällsexkursion Oskarsvärn, kl. 21.30 – 00.00. Mer info på hemsidan.

Håll utkik på vår hemsida för uppdateringar!

3	Storspoven i Ledja
<i>Ulf Lundgren</i>
9	Höjdpunkter från vintermatningarna
<i>Tony Svensson</i>
14	Ny örnräkning fr.o.m. 2025
<i>Tony Svensson</i>
15	Material sökes till Fåglar i Blekinge
16	Vårprogram m.m.

Omslagsbild: Bergfink vid vintermatningen i Dragda, Tony Svensson